

עֵבֹדָה

דַּע אֵת
אֵלֶיךָ אֵבֶד
וְעִבְדֵהוּ

גליון מיוחד לבחורי חמד • ערוכים מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א

פטרון מערכת דעהו:

נתנדב לע"נ הרה"ח זאב ב"ר משה ע"ה
וזו' האה"ח מרת פעריל ב"ר טובי' ע"ה

גליון קצג- פרשת כי תצא - שנת תשפ"ד

מהדורת זכרון ברוך: לע"נ הרה"ח ברוך ב"ר פנחס ע"ה - וזו' מרת שיינדל מלכה ב"ר אברהם ראובן ע"ה • הרה"ח יעקב צבי ב"ר מנחם ע"ה - וזו' רחל מינדל ב"ר יחזקאל ע"ה

משנת החסידות

פרשת כי תצא

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

• בתוך המאמר:

- גלות התפלה - הלב סתום ואינו פתוח להתפלל אל ה' כראוי
- עיקר התפלה היא רק בעולם האצילות
- למה מכונה פסוק 'ה' שפתי תפתח' בשם 'תפלה אריכתא'?
- איך נכללים צרכיו הפרטיים של האדם בצרכי השכינה הק'?
- הטעם לכך שראש השנה הוא עיקר 'יום התפלה'
- הבדל יסודי בין תפלת בני ישראל לבין בקשות הגוים?

מסילת ישרים

שיעורי השקפה ומוסר בדרך החסידות

ואנכי וביתי נעבוד את ה':

על ידי זכירת מעמד הר סיני זוכים להתעלות עצומה בעבודת ה'

עמוד ה'

ואני תפלתי לך ה':

שורש מהות התפלה היא בעבור גילוי כבוד שמים

א.

ביאור ענין 'גלות התפלה', ואופן גאולתה

אשת יפת תואר רומזת לכח התפלה הנמצאת בגלות

כי תצא למלחמה על אֹיְבֵיךָ וַיִּתְּנֶהוּ ה' אֱלֹהֶיךָ בְּיָדְךָ וְשָׁבִיתָ שְׂבוֹי וְרֵאִיתָ מַשְׂכִּיחַ אֶשֶׁת יַפֹּת תֹּאֵר וְגו' (דברים כא, י"א), ופירש רש"י: כי תצא למלחמה - במלחמת הרשות הכתוב מדבר. הגה בספרים הק' (דגל מחנה אפרים בחוקתי ד"ה והשיג בשם הבעש"ט ז"ע, ועוד) רמזו בתיבות 'אשת יפת', שהן נוטריקון 'אדג-י שפתי תפתח ופי' יגיד ת'הלתך'. ומרמז לענין התפלה, השייכת למדת המלכות, בחי' אשה - אשת יפת תואר, וכוננת הכתוב 'וראית כשביה אשת יפת תואר' היא, שכאשר התפלה היא בשביה, צריך לגאול אותה מגלותה, וכמו שיבואר.

'מלחמת הרשות' רומזת לשם 'שקוצי'ת' היוצא מר"ת שועתנו קבל וכו'

ודבר זה נרמז גם בדברי רש"י ש'במלחמת הרשות הכתוב מדבר', כי תיבת 'רשות' עולה כמספר השם 'שקוצי'ת', שהוא השם האחרון מן השם בן מ"ב אותיות, היוצא מראשי תיבות של תפלת 'אנא בכח', והשם השביעי - מדת המלכות - יש לו שייכות לענין התפלה, כי הוא יוצא מראשי תיבות 'ש'ועתנו קבל ושמע צ'עקתנו י'ודע ת'עלמות' - 'שקוצי'ת', ונמצא שתיבת 'רשות' העולה כמספר השם הזה - רומזת ג"כ לתפלה. וזהו הנרמז בדברי רש"י ז"ל ש'במלחמת הרשות הכתוב מדבר', והיינו שיוצאים למלחמה כדי לגאול את כח התפלה הנמצאת בגלות.

סמיכת גאולה לתפלה - לגאול את התפלה

הוענין הוא, כי כמו שהשכינה הק' היא בגלות בזמן הזה, בחי' שכינתא בגלותא, כן גם כח התפלה האחוזה במדת המלכות, נמצאת ג"כ בגלות (תיקו"ז ג), וכמו שיש צורך לגאול את השכינה הקדושה מגלותה, כן נדרשת גאולה גם לכח התפלה, והוא נחשב כחלק מגאולת השכינה עצמה. וחז"ל הקדושים רמזו סוד זה בענין 'סמיכת גאולה לתפלה' (ברכות ט), שסמיכה זו עניינה לגאול את כח התפלה מהגלות.

גלות התפלה - שאין האדם יכול להתפלל כראוי

וביאור דבר זה שהתפלה היא בגלות, הוא מה שלפעמים אין האדם יכול לפתוח פיו בתפלה

פטרון הגליון - אלול

נתנדב ע"י ידידנו הנכבד

מזו"ר ממתיהו הלוי דויטש הי"ו
לע"נ אמו האה"ח אסתר רויזא ב"ר אברהם יחיאל ע"ה
גלב"ע ט"ז אלול תשמ"א לפ"ק

סיכום ותמצית:

א. בפסוק 'אשת יפת תואר' נרמזו גלות התפלה, ויש לגאול את התפלה ע"י סמיכת גאולה לתפלה. מהות ה'גלות' בתפלה היא שקשה להתפלל כראוי, אך כמו שגם כשהשכינה גולה עדיין יש בה מעט חיים, כך גם אם אי אפשר להתפלל - אפשר להתפלל על כך גופא שנוכל להתפלל, וזו נרמז בתיבות 'אשת יפת תואר' שהיא בקשת 'ה' שפתי תפתח' - הגואלת את התפלה מהגלות.

ואינו מרגיש בה טעם, כי ליבו סתום ומטומטם כאבן, ואין לו את ההתעוררות ופתיחת הלב הנצרכות כדי להתפלל כראוי. וכל אלו נחשבים 'גלות' למהות התפלה, שהרי תפלה בלא כוונה ולב ובאופן שאין תיבות התפלה נאמרות כדבעי הרי איננה חשובה כתפלה נכונה, ואינה במדרגת 'תפלה' כלל.

ולכן יש להמשיך כח של גאולה אל התפלה, ואחד מהעניינים בזה הוא, לעורר מין תפלה מיוחדת שאותה אפשר להתפלל גם באותה השעה שאין הלב פתוח, כי לאמיתו של דבר לא תתכן כלל מציאות כזו שאדם לא יוכל להתפלל אל הקב"ה ולבקש רחמים ותחנונים מלפניו, וכמו שיבואר.

גם בעת גלות השכינה עדיין נשארת בה נקודת חיים

ודבר זה נלמד ממתד המלכות עצמה, שורש התפלה, שגם כאשר היא יורדת לכל המקומות הנמוכים, והיא במצב של שכינתא בגלותא, הנחשבת כמו מיתה [שהרי שורש גלות השכינה הוא בענין 'שביית הכלים', שהם שבעה מלכין דמיתא], בכל זאת איננה במצב של מיתה מוחלטת, אלא גם באותה השעה נשאר בה קוסטא דחיותא שחיה לעד לעולם, ואין המיתה שולטת עליה כלל. ועל נקודה זו רמזו חז"ל ואמרו (ר"ה כה). 'דוד מלך ישראל חי וקים', וכלומר שנקודת עצם המלכות חיה וקיימת לעד ולנצח נצחים, ואינה בטלה לעולם.

גם בשעה שאי אפשר להתפלל - אפשר לבקש מלפניו ית' על זה עצמו

והכי נמי נימא בדין בענין כח התפלה הנמצאת בגלות, שגם בעת גלותה, לעולם אין מתבטל כח התפלה מן האיש הישראלי. כי גם כאשר האדם נמצא בזמן של ירידה, ואינו במצב של תפלה כראוי, בכל זאת גם שם הולכת עמו נקודה דקה ממקור החיות של תפלה, והיא המתלווה עמו תמיד בכל מקום שנופל שם, ומצד זה הוא יכול להתפלל אל הקב"ה בכל עת ובכל שעה. והיינו, שכאשר נראה לאדם שאי אפשר לו להתפלל, אזי יכול הוא לעשות תפלה מקְרָךְ זה עצמו, ולשפוך נפשו לפני השי"ת על זה גופא, ולבקש שיוכל להתפלל כראוי וכפי רצונו ית'. ונמצא שגם כאשר התפלה היא בגלות, יש אופן לגאול אותה מגלותה, ע"י תפלה נוספת שמתפללין על התפלה עצמה, שתצא מגלותה ושיוכלו להתפלל בשלימות.

קודם התפלה מבקשים 'ה' שפתי תפתח' - שנוכל להתפלל

וזהו ענין מה שתיקנו חז"ל (ברכות שם) לומר את הפסוק 'ה' שפתי תפתח' וגו' לפני תפלת שמונה עשרה, וקבעוה כחלק ממנה, ואמרו שם בגמ' שהיא נחשבת כ'תפלה אריכתא'. כי אמירת

ג. שורש מהות התפלה: השכינה הקדושה שמתפללת לפני הקב"ה, ועיקרה - שמונה עשרה - היא בעולם האצילות, כי רק שם אפשר להתפלל. ולכן גאולה לתפלה - להעלותה מבריאה לאצילות, ולכן אומרים 'ה' שפתי תפתח' לפני העליה לאצילות, והיינו 'תפלה אריכתא' - התארכות התפלה, עד רשות הסט"א והקליפות.

ג. פירוש נוסף בגלות התפלה - כאשר איננה לצורך תיקון השכינה, ובזה הוא ההבדל בין תפלת יהודי לתפלת גוי, כי בישראל גם חיי שעה הם גילוי כבוד שמים, אז כדי שיצא מכך כבוד שמים, ונמצא שהשכינה מתפללת מתוך גרונו של ישראל.

'ה' שפתי תפתח' קודם התפלה, היא בקשה מאת הש"ת על עצם הדבר - שיפתח הקב"ה את שפתינו בתפלה, ושנוכל להתפלל לפניו כראוי.

וז"ל הוסיפו תפלה זאת לתפלת שמו"ע, ועשאוה כחלק מגוף התפלה, כיון שזה נחשב כמו כח התפלה עצמה, שגם בשעה שלא יהא האדם מוכן ומוזמן להתפלל, מכל מקום יש בכוחו תמיד לעורר רחמים למעלה על זה גופא. שהקב"ה יפתח את שפתיו שיוכל פיו להגיד תהלת ה' כדבעי. והוא שקראוה 'תפלה אריכתא', לרמוז שהתפלה מתארכת ויוצאת חוץ ממקומה והולכת עם ישראל בכל מקום שהם. ואכן פסוק זה הושם בין 'גאולה' לתפלה, והוא המחבר אותם, כי תפלה זו - שנוכל להתפלל כראוי, היא היא הגאולה והוצאת כח התפלה מהגלות.

'אשת יפת תואר' היא תפלת 'ה' שפתי תפתח' - הגאולה את התפלה מגלות

דבר זה הוא הנרמז בפרשנותו, ורמזו הכתוב בתיבות 'אשת יפת תואר' הרומזות לפסוק 'ה' שפתי תפתח' כנוכר. והכי פירושו, שכאשר דיבורי התפלה שבאדם הם 'בשביה', חבושים ואסורים בכלא וסוגרי הלב, ואינו מסוגל לפצות שפתיו בתפלה, אזי הוא מוצא שם את האש"ת יפת תואר, שהיא התפלה של 'ה' שפתי תפתח' הנרמזת בראשי תיבות אלו כנ"ל, ובכך זה הוא מוציא את כח התפלה מן הגלות - 'וחשקת בה ולקחת לך'.

ב.

שורש מהות התפלה היא תפלת השכינה הק'

שורש מהות התפלה: השכינה הקדושה מתפללת לפני הקב"ה

ונבוא להרחיב את הענין ביתר עומק בעז"ה. כי הגה אמרנו לעיל שהתפלה שייכת למדת המלכות. ושורש הדברים כזה הוא סוד כמוס נשגב ונעלם, המבואר בכתבי האר"ז' ל בהקדמתו לענין התפלה (שעה"כ ברכת השחר בהקדמה), וז"ל: 'דע כי כל תפלה היא בסוד המלכות השואלת צרכיה ומתפללת אל ז"א, וסימנך 'אני תפלה'. והוא הטעם שכל לשון תפלה נכתב בתורה כלשון שפיכת נפש, כמו שאמר הכתוב (ש"א א, טו) 'ואשפוך את נפשי לפני ה', והיא בח' מלכות דאצילות הנקראת נפש', עכ"ל. מבואר בדבריו ז"ל, כי שורש התפלה הוא, מה שמדת המלכות דאצילות, השכינה הקדושה, מתפללת להקב"ה ושופכת את נפשה לפני הקב"ה - המכונה בשם ז"א, ועל ענין פנימי זה בנוי ומיוסד כל סוד התפלה. [ויש להדגיש שבעניינים פנימיים ועמוקים כאלו מתפרש הכל על דרך 'כביכול', והם סודות עמוקים וגבוהים מאד, נעלמים ונשגבים מן השכל הגשמי].

עיקר התפלה היא בעולם האצילות

ויוצא מזה, שאמיתת ענין התפלה היא התפלה שמדת המלכות מבקשת את צרכיה כביכול מאת קוב"ה, וזה בהיותה עומדת למעלה בעולם האצילות, שכולו אלוקות, והוא מקומה הנכון, ואזי היא יכולה להתפלל ולבקש מלפניו את בקשותיה בשלימות. אמנם כאשר היא יורדת למטה בגלות לעולמות התחתונים שאינם בדרגת האלוקות המתגלה באצילות [וכנודע שזה תפקידה של מדת המלכות דאצילות, שהיא יורדת לעולמות ב"ע, והיא משפיעה שם את מה שקיבלה מלמעלה בעולמות העליונים], אזי כח התפלה האחוז במלכות, יורד ג"כ אל הגלות, וזה גורם שאיננה יכולה לפתוח את שפתיה בתפלה כראוי.

תפלת שמונה עשרה היא כנגד עולם האצילות - כי רק שם אפשר להתפלל

דבר זה נראה כן גם בסדר התפלה שלנו, על פי מה שנודע מהאר"ז' (שעה"כ דרושי תפלת השחר) שארבעת חלקי התפלה מכוונים לעומת ארבעת העולמות - אצילות בריאה יצירה עשיה, ותפלת שמונה עשרה מכוונת לעולם האצילות. נמצא שעיקר הבקשה והתפלה נאמרת בדרגת האצילות בלבד, שהרי באשר חלקי התפלה המכוונים לשאר העולמות, אין שום בקשת צרכים. ומבואר שכח התפלה איננו אלא בעולם האצילות, ורק שמה יכולים להתפלל לפני הקב"ה כראוי, ואילו בזמן שהשכינה יורדת בגלות לעולמות ב"ע, אין לה את היכולת לבקש צרכיה מקוב"ה, כי גם כח התפלה הוא אז בגלות.

סמיכת גאולה לתפלה - להעלות את המלכות מעולם הבריאה לאצילות

ועל כן בעת שהשכינה הקדושה יורדת למטה, יש צורך לגאול את כח התפלה מהגלות, וזה ע"י סמיכת גאולה לתפלה, כנ"ל שפירוש דבר זה הוא לגאול את

התפלה מגלות. והוא שביאר האר"ז' (שם, דרושי ק"ש דרוש ח') ע"פ הוזהר הק' בענין סמיכת גאולה לתפלה, וז"ל: 'כי כל 'גאולה' הוא ביסוד, וכל 'תפלה' במלכות וכו', וע"י סמיכות זוה עולה המלכות הנקראת תפלה מן הבריאה אל האצילות, עכ"ל, עיי"ש. והיינו כאמור, שעיקר התפלה היא רק באצילות, וכח הגאולה שהוא הארת מדת היסוד, מוציא ומעלה את המלכות מן הבריאה אל האצילות שהוא מקום התפלה.

אומרים 'ה' שפתי תפתח' בעת שהמלכות עדיין לא עלתה לאצילות

ונתבאר לעיל, שאחד מאופני גאולת התפלה הוא ע"י תפלה הנאמרת גם במצב של חושך וגלות, והיא באה לעורר רחמים למעלה שנוכל להתפלל כראוי, ותפלה זו שייכת בכל מקום ובכל זמן. ולדברינו כאן מתפרשת הכוונה, שגם בעת שמדת המלכות עדיין לא נגאלה לגמרי מן הגלות, והיא עומדת בעולמות שלמטה מאצילות, מכל מקום גם בעמידתה שם היא יכולה להתפלל אליו ית' ולבקש רחמים מלפניו. ואכן זוהי ממש תפלת 'ה' שפתי תפתח' שביארנו שהיא התפלה הנאמרת בזמן הגלות והחושך. שהרי תפלת שמונה עשרה מכוונת לדרגת האצילות ששם אפשר להתפלל כראוי וכנכון כנ"ל, אמנם פסוק זה 'ה' שפתי תפתח' אינו בדרגת אצילות, אלא הוא מכוון כנגד היכל קודש הקדשים **דבריאה** (שעה"כ כונת העמידה דרוש א), ונמצא שבעת זאת עדיין לא עלתה המלכות לעולם האצילות לתפלת שמונה עשרה, ונראה שאין בכוחה להתפלל שם בעולם הבריאה. אלא שגם במצב זה ניתן לבקש מלפניו ית' על זה עצמו, שיפתח את שפתיו ונוכל להתפלל, ותפלה שכזו נחשבת ג"כ תפלה, ונמצא שע"י 'ה' שפתי תפתח' ניתן כח למדת המלכות להתפלל אפילו בשעה שעדיין איננה בעולם האצילות.

'תפלה אריכתא' - התארכות מקום התפלה עד למטה מאצילות

והיטב כינונו חז"ל 'תפלה אריכתא', וכלומר שנתארכה ונתפשטה התפלה, שלא רק בעולם האצילות עצמו יש אפשרות להתפלל, אלא ניתן להאריך כוחה של תפלה ולהרחיבה גם לעולמות שלמטה מאצילות, ולבקש שם מלפניו ית' על עצם ענין התפלה. ולא עוד אלא שתפלה אריכתא זו משפיעה כח וסיוע שיוכל האדם להתפלל אח"כ תפלה שלימה ממש, וכדחזינון שמיד אחר אמירת 'ה' שפתי תפתח', מתעלית המלכות לדרגת האצילות ופותחת בתפלת שמונה עשרה. והוא ענין סמיכת גאולה לתפלה באופן הנכון.

במלחמת ה'רשות' הכתוב מדבר - התפלה הנאמרת ברשות הסט"א והקליפות

ועל פי הדברים האלה יבוארו ביתר עומק דברי רש"י ז"ל הנ"ל שבמלחמת רשות הכתוב מדבר'. דהנה 'רשות' מורה על רשות ומקום הסט"א, ו'מלחמת הרשות' היינו שמדת המלכות יורדת למקום הסט"א ונלחמת שם עם הקליפות והחיצונים כדי לברר את הניצוצות הק' והנשמות הנידחות הנמצאות שם. אמנם בעת היותה שם בגלות הרי אי אפשר לזכות פיה ושפתיה בתפלה, וכח התפלה נמצא בגלות. אך העצה לכך היא, לעורר את ענין 'אשת יפת תואר' - תפלת 'ה' שפתי תפתח' וגו', שהוא הכח להתפלל גם בגלות, ובכך נגאלת התפלה^(א).

ג.

גלות נוספת בענין תפלה - בקשות שלא לכבוד שמים

גלות התפלה - כאשר אין מכוונים בה לצורך תיקון השכינה הקדושה

ענין נוסף ישנו בגלות התפלה, והוא, מה שאין האדם מכוין בתפלתו לצורך השכינה הקדושה, אלא מבקש צרכי עצמו באופן שאין להם שייכות לתיקון וגילוי מלכות שמים. כי הגה נתבאר לעיל בשם האר"ז' ששורש התפלה היא מה שמדת המלכות שואלת ומבקשת צרכיה מאת בעלה קוב"ה כביכול. ונמצא לפי זה שכל התפלות מקבילות לבקשות השכינה, וצריך לכוין בהם לכבוד שמים. ואילו כאשר האדם מתפלל ומבקש מהקב"ה את צרכיו הפרטיים באופן שאינו מכוין בהם לשם שמים כלל, וכל כוונתו היא אך ורק לצורך עצמו, ואין נוגע לו כלל כבוד השכינה ומלכות הש"ת, הרי זה נחשב שמהות התפלה עומדת בגלות, ואינה במקומה הנכון. ועל כן יש צורך לסמוך גאולה לתפלה, והיינו לגאול מהות התפלה הנמצאת בגלות, ואינה דבוקה בשורשה, שהיא בקשת השכינה הק' על צרכיה כביכול.

ההבדל בין תפלת בני ישראל לתפלה של גוים

הנה בענין זה ישנו הבדל וחילוק רב בין מהות תפלה שנאמרת ע"י בני ישראל, המכונה בשם 'עבודת ישראל עמר', שהם האוחזים באמת במדת המלכות וקדושה, - לבין תפלותיהן של אומות העולם, שיש להם ג"כ אחיזה קצת במדת המלכות, בבחי' שכינתא בגלותא.

א. וזהו סוד תפלת ערבית יעקב אבינו ע"ה ביציאתו מבאר שבע ללכת חרנה (בראשית כח, יא, ברכות כו), ונקטינן בגמ' (שם כז) דתפלת ערבית רשות. והענין, כי מכיון שעיקר התפלה לא שייכת אלא בארץ ישראל, וכענין שאמרו (שם ל) שהמתפלל בחוץ לארץ עליו לכוין לבו כנגד ארץ ישראל, לכן כאשר הלך יעקב אבינו חרנה, וירד באותה השעה לרשות הסט"א, אזי תיקן תפלה שכזו הנמשכת גם למקום החושך והקליפות. ותפלה זו היא תפלת ערבית דוקא, כי בלילה יש שליטה לחיצונים ולקליפות, וכמ"ש (תהלים כ, ט) 'תשת חושך והי לילה בו תרמוש כל חיתו יער', הרי שהלילה הוא זמן ששולטים בו החיצונים, ותפלת ערבית שנתקנה אז היא תפלה השייכת לחושך וסט"א. והיינו טעמא שלא קבעוה חובה, מאחר שבמקום כזה של חושך וטומאה אי אפשר לקבוע חובה להתפלל, ולכן היא איננה אלא רשות, והיינו שמכל מקום ניתנה אפשרות ורשות להתפלל גם אז, אבל אין זה חובה ממש. והנה כמו שאמרנו שכח התפלה קיים לעולם גם במקומות החושך והחיצונים, כמו כן היא קיימת בכל אדם, גם אצל הפחות ביותר הקרוב למתנה הסט"א והקליפה. ונראה הדבר ממה דאיתא בגמ' (ב"ק ג:) 'מבעה זה אדם, וילפינן לה מדרכתיה (ישעיה כא, יב) 'אמר שומר אתא בקר וגם לילה, אם תבעוין בעיני. ושם הרי מדובר מאדם המזיק שנפל למקום נמוך ביותר עד שהוא מלכל ארבעה אבות נזיקין שהם מרכבת הסט"א, ואעפ"כ הוא מכוונת 'מבעה' על שם היותו מתפלל. הרי שכח התפלה מלה את האדם בכל מצב שהוא עומד, גם בחושך ואפלה. ואכן פסוק זה מיידי מענין תפלת ערבית רשות. שהרי קודם לכן נאמר (שם פסוק יא) 'שומר מה מלילה, שומר מה מלילה, ועל זה מסיק 'אם תבעוין בעיני, הרי שעוסק בענין תפלה הנאמרת בלילה. ועל כן אמר בלשון ספק 'אם תבעוין - בעיני, שאינו מתייב להתפלל, אלא 'אם תבעוין, אזי 'בעיני. ועומק הטעם בזה הוא כנ"ל, שמאחר שאין זה ירד למקום נמוך שכזה, מקומה של הסט"א, על כן אי אפשר לחייבו ממש על התפלה, וכטעם 'תפלת ערבית רשות', אמנם גם במקום זה ניתנה רשות להתפלל, ע"כ 'אם תבעוין בעיני'.

כי גם בקשת צרכיהם הפרטיים והגשמיים של ישראל בתפלה - אשר לכך נחשבת התפלה כ'חיי שעה' (שבת י.), נכללים בכלל צרכי השכינה הק'. כי חיי שעה הבאים לישראל באופן הנכון, אינם סתירה לתיקון השכינה וגילוי כבוד שמים, כי הקב"ה מסבב את ההנהגה הזו כזו שכל השפעה הניתנת לאיש הישראלי תבוא רק באופן שתסייענו לבוא לחיי עולם. ובאמת, גם כל אדם מישראל עצמו בעומק נפשו אינו חפץ אלא בהשפעה המביאה אותו לחיי נצח ויש לה שייכות לתיקון השכינה ומלכות שמים, ואם אינה כן, ואינה נכללת בצרכי השכינה הק', אין לו שום צורך בה, כי היא נמשכת מהיכלות הסט"א, והיא בבחי' 'משלם לשונאיו אל פניו להאבירו' (דברים ה.), ואין האדם חפץ בה.

התפלה על המיכת הרעה לטובה - היא כדי שיצא מוכר כבוד שמים

ועוד יותר מוכר יש לומר שכל התפלות שמתפללים ישראל אינן אלא לצורך גילוי כבוד שמים ממש. ונגזרת לדוגמה כגון כאשר הש"ת גזר דין על איזה אדם ח"ו, והאיש ההוא מתפלל לפניו ית' שהיפוך את גזירתו לטוב, הנה לכאורה יש להתבונן מה פשר ותועלת תפלה זו, הלא כיון שהקב"ה גזר כן עליו, הרי בודאי אין הדבר אלא טובה גדולה לו, ומדת הדין ננתנת שעונש זה הוא הדרך היחידה לטובתו של זה, ואם לא תתקיים אותה הגזירה לא תהא זאת טובה עבורו. ומעתה יקשה, איך הוא מתפלל שתתהפך גזרה זו לטוב, ומה יזיח מוכר שלא יתקיים העונש (ויש בזה אריכות גדולה ואמ"ל).

ובהכרח, שמה שאפשר להפוך הגזרה לטובה, הוא רק בגלל שהקב"ה רוצה שיכירו כל באי עולם במציאותו ית', וידעו שהש"ת הוא טוב ומטיב לכל ורחמיו על כל מעשיו, ושהוא ית' עונה לעמו ישראל בעת שועם אליו, וכדכתיב (שם ד. ה.) 'כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כה' אלקינו בכל קראנו אליו'. ונמצא שכאשר האדם מתפלל להש"ת שישוענו מצרתו - מצד שרוצה שיתגלה כבוד שמים ושהקב"ה קרוב לכל קוראיו באמת, אזי נפתח בפניו שער חדש, להיזון נענה בתפלתו מצד זה שעני' יהיה גילוי גדול של כבוד שמים, ודבר זה נוגע לו יותר מתיקון נפשו הפרטית. ונמצא שתפלתו נכללת בבקשת השכינה, כי הוא בכלל צרכי המלכות - להרבות כבוד הש"ת בעולם.

בקשת הנכרי אינה לצרכי השכינה כלל - והיא בבחי' שכינתא בגלותא

ולעומת זאת גוי המתפלל אל הש"ת על צרכיו, בודאי אין כוונתו כלל לצורך תיקון השכינה הק', ואין לו שום ענין שיתרבה כבוד שמים בעולם, אלא כל כוונתו היא רק לצורך עצמו, ועבור חיי שעה גרידא. וכדילפינן בגמ' ר"ה (ד) שהחמיץ כורש מכן שביקש שיתפללו לחיי מלכא ובגוהי, ואצל הגוי אין זה תפלה כראוי, כיון שאילו לא ייענה יקרא תגר על הקב"ה ח"ו, עיי"ש. ונמצא שכל כוונת הנכרי בתפלתו אינה אלא לצורך עצמו, ואין לו עסק כלל עם תיקוני השכינה, ולכן נחשב שהתפלה אצלו בגלות⁽²⁾. משא"כ בישראל, שגם כאשר אינו נענה בתפלתו אינו קורא תגר ח"ו, כיון שידוע שלא היתה טובה בכך לצורך השכינה הק', והרי זהו כל קוטב כוונתו וחפצו - שיתמלאו בקשתו וצרכיה של השכינה, ואותה הוא מבקש יותר מצרכי עצמו.

השכינה מתפללת מתוך גרונו של ישראל

נמצינו למדים, שגם הבקשות והצרכים הפרטיים של ישראל משתווים ודבוקים עם צרכי השכינה הק'⁽¹⁾, וממילא גם התפלה והבקשה על צרכיהם, נחשבות - בבחינה מסוימת - כאילו השכינה הק' עצמה מתפללת מתוך גרונו של ישראל, והרי זה נחשב כגאולת כח התפלה מגלות. ועל כך באה בקשתנו 'ותהי לרצון תמיד עבודת ישראל עמך', כי עבודת ותפלת עם בני ישראל היא חלק מבקשת השכינה הק' השופכת את נפשה לפני ה' ומבקשת צרכיה ממנו ית'⁽²⁾.

ד.

בירח האיתנים מתברר מי הוא ה'מתפלל' הנכון

זמנה של מלחמת הרשות לברר את כח התפלה - בחודש אלול ותשרי

הנה מלחמת הרשות האמורה הבאה כדי לגאול את כח התפלה מגלות, היא העבודה הנחוצה בימי אלול, לברר את כח התפלה ולהוציאה מגלותה, ובכך להכין את הדרך לתפלתו בימי חודש תשרי הבעל"ט⁽³⁾.

ביום ראש השנה נברא האדם - שמהותו הוא 'מתפלל'

כי הנה יום ראש השנה הוא יום בריאת האדם, שעצם מהותו ועצמותו של האדם הוא - שהוא מתפלל, וכמו שאמרו בגמ' (בי"ק ג.) 'מבעה זה אדם', שפירושו 'מתפלל' כמבואר שם. וכן כל עצם בריאת האדם לא באה אלא בכדי שיתפלל, וכמ"ש רש"י בפסוק (בראשית ה.) 'וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וגו', כי לא המטיר ה' אלקים על הארץ, ואדם אין לעבוד את האדמה, ופירש"י: מה טעם לא המטיר, לפי שאדם אין לעבוד את האדמה, ואין מכיר בטובתם של גשמים, וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם, התפלל עליהם וירדו, וצמחו האילנות והדשאים, עכ"ל. הרי שעיקר סיבת בריאת האדם היתה כדי שיתפלל להש"ת ויבקש רחמים מפניו על הגשם, ונמצא שזו היא עצם כל מהותו וישותו.

תפלת חנה הנאמרת בר"ה - 'ואשפוך את נפשי לפני ה'

וכמו כן מצינו שייכות רבה בראש השנה לענין התפלה, שהרי ביום הזה נפקדה חנה (ר"ה י.), וכן מפטירים בראש השנה ב'תפלת חנה', שממנה למדו חז"ל רוב הלכות תפלה, כמו שאמרו (ברכות לא.) 'כמה הלכתא גברוואת בהלכות תפלה איכא למשמע מהני קראי דחנה'. וכן אמרה חנה בתפלתה 'אשה קשת רוח אנכי' (ש"א א. טו), ונודע (וזה"ק ח"ג ר"ל) 'שקש'ת' רומז על תקיעה 'ש'ברים 'ל'רועה, וזהו כח התפלה הנמשך מעומק הלב, המתגלה ע"י השופר.

ונמצא שביום הזה מתעורר כח התפלה במיוחד, ולכן יש צורך גדול לבררה ולהעמידה על מקומה הנכון, שתתאים עם בקשת מדת המלכות שהיא שורש התפלה כנ"ל, אשר על כך מסיק התם בתפלת חנה 'ואשפוך את נפשי לפני ה' - הרומזת על בקשת השכינה הק' כדברי הארז"ל הנ"ל.

גם לאוה"ע יש שייכות לתפלה, וצריך לברר מי הוא האדם האמיתי

ומכיון שגם הגוים נכללים בגדר האדם הנברא ביום ראש השנה, כי גם בהם יש איוז מדרגה של אדם, [ואע"פ שהעובדי כוכבים אינן קרויין אדם (בימות סא), מכל מקום הם מכונים בשם 'האדם', או 'בני אדם' וכמבואר שם בתוס'], לכן יכולים גם הם להתפלל לפניו ית', שהרי זוהי מהותו של האדם כנ"ל. ועל כן כתיב (ישעיה ג.) 'כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים', שגם אוה"ע יכולים לבוא ולהתפלל אל הבית הזה. ועבודת חודש תשרי, וימי ההכנה בחודש אלול, היא לברר מי הוא אדם האמיתי המתפלל כדבעי, ומאידך, לגלות שתפלת הגוי איננה התפלה הראויה, ואצלו נמצאת התפלה בגלות.

בראש השנה עדיין נראה שמכוונים בתפלה לצורך עצמו

אך ביום ראש השנה עצמו, עדיין אנו עומדים באמצע עסק עבודת הברירה, לברר מהות התפלה האמיתית השייכת לבקשת השכינה הק', ועדיין יש לנו שייכות לאוה"ע שנבראו ג"כ ביום הזה. ולכן מצינו בזה"ק (תיק"ז כב.) שישנה טענה על התפלות שבימים אלו, וכלשונם 'דכולהו צווחין בצלותין ביומא דכפורי ככלבים הב הב'. ובודאי בעומק הנפש מכון כל אחד בתפלתו רק לכבוד השכינה וכנ"ל, אמנם לעת כזאת גם הוא עצמו אינו יודע מזה, כי כח התפלה עדיין עומד בגלות.

בשמיני עצרת מתבררת מעלת האדם המתפלל על הגשמים - ובאופן שדבוקים בחיי עולם

וגמר בירור ועבודה זו היא ביומא רבה, שמיני עצרת, יום ה'יחודא שליט', שאומות העולם קבלו כבר את השפעתם בחג הסוכות והלכו להם, וביום הזה נאמר (דברים לב.) 'ה' בדר ינחנו ואין עמו אל נכר', שנשארים רק כנסת ישראל עם דודה. ויחוד זה אכן ממשיך את שפע הגשמים כראוי, ועל כן שמיני עצרת הוא 'יום הגשמים' (עבודת ישראל לשמ"ע), ובשפע זה נכללות כל ההשפעות הטובות של כל השנה כולה. [וענין הגשמים הוא סוד היחוד כמ"ש חז"ל (ברכות נט.) 'מאימתי מברכין על גשמים משיצא חתן לקראת כלה'. ואכמ"ל בזה]. ובשעה זו מתבררת שלימות מדרגת האדם השלם, שהם כלל ישראל הקרויים 'אדם', שהם המתפללים באופן הנכון, וכל כוונתם בתפלתם אינה אלא לשמה, לכבוד שמים, ותפלתם היא אך ורק על חיי נצח, ולא על חיי שעה גרידא.

וזהו טעם שם 'עצרת' - לשון קביעה וקיימא, כי ביום הזה מתגלה שאין התפלה במדרגת חיי שעה בלבד, אלא יש לה גאולה ועלייה להיותה בגדר חיי עולם. ובכך נגמרת עבודת חודש תשרי, ומדת המלכות קמה על מקומה בשלימות.

ב. אלא שלמעשה כיון שגם כאשר הנכרי נענה בתפלתו יוצא מוכר כבוד שמים, לכן התפלל שלמה המלך שישמע הקב"ה גם לקול תפלתו, וכמ"ש (מ"א ח, טו-מג) 'וגם אל הנכרי אשר לא מעמך ישראל הוא וגו', ובא ותפלה אל הבית הזה, אתה תשמע השמים מכן שבתך, ועשית כלל אשר יקרא אליו הנכרי, למען ידעו כל עמי הארץ את שמך'. אמנם כבוד שמים שכזה הוא בבחי' שכינתא בגלותא, שהרי כאמור עבודת הגוי איננה אלא על מנת לקבל פרס, ואינו מכין כלל ולכל לצורך השכינה הק'. ומה שלמעשה יכול הגוי להתפלל לפניו ית' בדרך זו, אין זה אלא כאשר הוא בא לבית המקדש, ובני ישראל צריכים להנלות את התפלה שהגוי מתפלל שם, ואשר על כך נאמר (ישעיה נ.) 'כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים'.

ג. והכח להתפלל תפלה כזו, שהיא חלק מבקשות השכינה, באה מן האבות הק', ע"ד 'תפלות אבות תקנום' (ברכות כו.), כי המה עמדו במדרגה זו שכל תפלתם לא היתה אלא עבור צרכי השכינה, והורישו זאת לבניהם אחריהם. ותפלה באופן זה, היא התפלה בשלימותה הנובעת מתפלות האבות.

ד. וזהו ג"כ מעלת תפלת הציבור, כי 'תפלה בציבור' נחשבת כמו תפלת השכינה וכנסת ישראל עצמה, וע"ד שאמרו חז"ל (סנהדרין טז.) 'כל בי עשרה שכינתא שריא', ונמצא שבהתאסף עשרה אנשים מישראל, יש בהם השראת השכינה, וממילא גם התפלה היוצאת מפייהם נחשבת כאילו השכינה הק' היא המתפללת מתוך גרונו, ולא שיחיד פלוני ופלוני מתפלל בעצמו, אלא שמדת המלכות מבקשת צרכיה. משא"כ תפלת היחיד באה ביותר מצד פרטיותו, וממילא אין זה בבחי' שכינה מדרגת מתוך גרונו. ולכן נמי אמרו חז"ל (ברכות ה.) 'אימתי עת רצון בשעה שהציבור מתפללין', וכן מוקמינן בגמ' (ר"ה יח.) הפסוק 'כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כה' אלקינו בכל קראנו אליו - בתפלת הציבור. והיינו נמי מטעם האמור, כיון שתפלת השכינה נענית בודאי בכל עת, ולא יתכן שלא תיענה השכינה הק' בתפלתה. ומצד בחינה זו נענה כל אדם בשעה שהוא מתפלל בציבור, כי צרכיו הפרטיים שהוא מבקש באותה שעה נחשבים כחלק מצרכי השכינה כנ"ל.

ה. ואכן מצינו שייכות חודש אלול לענין מלחמה, שהרי בחשבון סדר החדשים המכוונים לעומת סדר הדגלים, נמצא שחודש אלול מכוון כנגד שבט גד, שהם אנשי מלחמה, וכמ"ש (בראשית טז, ט) 'גד גדוד יגודנו והוא יגוד עקב', וכן אמר עליו משרע"ה (דברים לג, כא) 'ויתא ראשי עם' (עיי"ש ברש"י).

סיכום ותמצית:

ד. זמנה של מלחמת הרשות לברר את כח התפלה - בחודש אלול ותשרי, כי ביום ראש השנה נברא האדם - שמהותו הוא 'מתפלל', ולכן מפטירין בתפלת חנה 'ואשפוך את נפשי לפני ה'.' ואז יש גם לגוים שייכות לתפלה, וצריך לברר מי הוא האדם האמיתי, ובעוד שבראש השנה עדיין נראה שמכוונים בתפלה לצורך עצמו, הרי שבשמיני עצרת מתבררת מעלת האדם המתפלל על הגשמים מתוך דבקות בחיי עולם.

א. התפשטות ארץ ישראל מבחי' בן לעבד

כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ה' אלקיך בידך ושבת שביו (כא, י). פי' רש"י כי במלחמת הרשות הכתוב מדבר, דהיינו לא במלחמות כיבוש ארץ ישראל, אלא במלחמות הבאות להוסיף על גבולות ארץ ישראל.

אכן יש לומר כי מלחמה זו היא השלמה בעניינה של ארץ ישראל, ונפרש כי ארץ ישראל יש לה שייכות לעבודת ה' בבחי' בן, כי היא היכלו של המלך כביכול, אשר בה עובדים אותו ית' בקירבה יתירה כמו בן לאביו. ואילו חוץ לארץ היא עבודה בבחי' עבד, כי היא עבודה הבאה באופן של ריחוק, כעבד העובד את אדוניו.

והנה ירושת ארץ ישראל נרמזה בתחלת התורה, במאמר בראשית ברא אלקים וגו' (בראשית א, א), כמו שפירש רש"י שם: 'מה טעם פתח בבראשית, משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גויים וכו'. וזה מוקדם עם סוף התורה, אשר בסוף הפסוקים שכתב משה רבינו בבירור בחייו, עוסקים כמה שאמר משה רבינו לפני שעלה להר נבו והסתכל על ארץ ישראל. והנה שם הוא מסיים בתורה 'תדרוך' (דברים לג, כג) העולה בגי' י"ב פעמים 'בן', שהוא ענין י"ב השבטים היורשים את ארץ ישראל בעצמה בבחי' 'בן'. אבל התחלת התורה היא בפסוק 'בראשית', העולה בגי' י"ב פעמים 'עבד', להורות כי שלימות הענין היא כאשר יתפשטו י"ב גבולות ארץ ישראל גם על חוץ לארץ שהיא מקום בחי' 'עבד'.

וי"ל עוד כי מצוה ראשונה הוא 'החדש הזה לכם', והיתה התורה צריכה להתחיל בה וע"כ ב' פעמים 'חדש' בגי' י"ב פעמים 'בן' [תדרוך]. – דהיינו בחי' 'בן', רק משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים – בחי' עבד התחיל התורה בבראשית.

ואכן בפרשתנו מרומז מאמר 'בראשית', שכן אחד מצירופי תיבת 'בראשית' הוא 'אתר יבש' (תק"ז פב). וזה מרומז בלשון הכתוב בפרשתנו 'וראית בשביה אשת יפת תואר' וגו' (כא, יא), אשר 'שביה' רומז על 'יבש' ו'תאר' הם אותיות 'אתר'.

ב. רמזי משיח בן יוסף ומשיח בן דוד בפרשת שילוח הקן

כי יקרא קן ציפור לפניך בדרך וגו' (כב, ו).

אי' בזה"ק (ה"ב ח) כי גדול עניינה של מצוה זו לעורר רחמים בשמים על ביאת משיח, וכן נקרא שמו של היכלו של מלך המשיח בשמים בשם 'דובל קן ציפור'. וי"ל כי זה הוא טעם מה שאמר רש"י כי יקרא, פרט למוזמן, אשר את מצוה זו אין להכין ולזמן בימים ובכוונה. ולפי הנ"ל מובאר טעמו של דבר, שהיה השביעני הקב"ה שלא לדחוק את הקן (והש"ר ב, ב), ולכן א"א לנו להתעסק בגלוי בעניני ביאת משיח. וכן כתב הרה"ק מראפשיץ ז"ע בפרשתנו (רוע קודש ע"פ י' תבנה בית חדש) כי העסק בבנין ביהמ"ק השלישי צריך להיות כסתר ובהשאי, באופן שהס"א לא תרגיש בדבר. וכידוע איך היו דרכי הצדיקים בעניינים אלו להעלימם ולכסותם, והיו עוסקים בהם רק כמו בדרך אגב, ולכן 'כי יקרא קן צפור, פרט למוזמן'.

ואמרו חז"ל (ברכות לג) האומר על קן ציפור יגיעו רחמך וכו' משתקין אותו, דהיינו שאין לומר על מצות שילוח הקן שהיא תעורר רחמי שמים. ולכאוי' יש לתמוה על כך, שהרי לפי המבואר בזה"ק כל עניינה של זו המצוה הוא לעורר רחמים בשמים על ביאת משיח כנ"ל, וא"כ למה משתקין אותו. אבל לפי המבואר יובן הדבר, כי כאשר מתעסקים בעניינים המקושרים לביאת משיח א"א לדבר על כך בפירוש, כי צריכים להעלים ולהסתיר את הדבר. ולכן 'משתקין אותו', שיעסקו בהתעוררות רחמים אלו בשתיקה ובהשאי.

והנה ידוע כי יש תרין משיחין, משיח בן יוסף ומשיח בן דוד, וא' (פרקי היכלות רבתי לג, א) כי שמו של משיח בן דוד הוא מנחם בן עמיאל ושמו של משיח בן יוסף הוא נחמיה בן חושיאל. והנה על כך רמז הכתוב כי 'יקרא' בגי' מנחם בן עמיאל, 'קן צפור' בגי'

נחמיה בן חושיאל, וממשיך ואומר 'לפניך' שהוא בגי' קץ, כי קץ משיח יהיה ע"י אלו תרין משיחין.

ג. גודל רחמי השי"ת עלינו בלי שום גבול

שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך למען ייטב לך והארכת ימים (כב, ו).

אמרו חז"ל (ברכות לג) 'האומר על קן ציפור יגיעו רחמך וכו' משתקין אותו'.

יש לפרש בזה, כי הנה חז"ל מננים תמיד את דברי השי"ת בתורה הק' בשם 'רחמנא אמר', והוא מפני אשר אכן כל דברי התורה ותר"ג המצוות באות אך ורק מרחמיו הגדולים והמרויבים של הקב"ה עליו, כמו שאומרים על מתן תורה 'המלה גדולה ויתרה חמלת עליו'. כי הקב"ה שהוא בלתי שום גבול והגדרה, קדשנו במצוותיו ונתן לנו ברחמיו העצומים את התורה והמצוות, שהם אמצעים מוגבלים ומוגדרים, אשר על ידיהם נוכל אנו בעלי הגבול להתדבק כביכול בו ית'. אכן רחמנות זו ודאי אינה מוגבלת רק בגדרי וגבולות המצוות, אלא שציוצום הקב"ה את רחמנותו הגדולה והבלתי מוגבלת אל תוך צמצומי המצוות.

והנה בלשון חז"ל (תנחומא עקב ב) נקראת מצות שילוח הקן 'מצוה קלה', והדגישו שם כי אף על פי כן מבטיח הקב"ה בשכרה אריכות ימים, ובה היא כמו כיבוד אב ואם שהיא 'מצוה חמורה'. ויש לומר כי מזה היה מקום לומר, שרואים בזה את גודל רחמי השי"ת עליו, שהוא מבטיח לנו שכר גדול כל כך, אפילו על מצוה קלה. ובה יש לפרש את הנוסח 'על קן ציפור יגיעו רחמך', כלומר שבמצוה זו ושכרה רואים את גודל רחמי השי"ת.

ולכן אמרו חז"ל 'משתקין אותו', כי אין זה מנמא את גודל רחמי ה' כלל. שהיה אפילו המצוה החמורה ביותר היא צמצום והגדרה על רחמי ה', וגודל רחמיו וחסדיו עליו הם בלי שום שיעור וגבול, ואין לנו כל השגה בהם.

ד. ע"י יבום וזכים לאור הפנים

ונגשה יבמתו אליו לעיני הוקנים וחלצה נעלו מעל רגלו וירקה בפניו וענתה ואמרה ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו (כה, ט).

יש לפרש את עניינה של ריקוקה זו, שהיא דבר של בושה.

אכן הנה מלכות בית דוד יצאה משני ענינים של יבום, והוא מעשה יהודה ותמר שהיה בחי' של יבום כדאי' במדרש (כ"ר פה, ה), וכך גם נישואי בועז עם רות היתה בבחי' יבום על פי פנימיות (עי' אלשיך תות א, ה בשם חפני האמת). וענין הוא כי עריות הוא בושה כמ"ש בזה"ק 'כל בושה מסטרא דעריות', אמנם בענין יבום נתהפך הבושה שהיא סילוק אור הפנים – הלגנת פנים – לאור הפנים בחי' 'באור פני מלך חיים'. ולכן יצא מלכות בית דוד, מענין של יבום.

וזכה יהודה לקבל את המלכות, שהוא אור הפנים, ע"י שהודה ולא בוש לומר 'צדקה ממני' (בראשית לג, טו), ובה התבייש וסילק מעצמו את אור הפנים כדי להודות על האמת. ועל ידי זה זכה להתחדשות אור הפנים כאשר קיבל את המלכות, שהיא בחי' 'אור פני מלך חיים' כנ"ל. [כי אור הפנים הוא בחי' הארת האמת כדאי' באריה"ק (עי' ש"י פ"ד), ולכן מפני שהודה על האמת זכה לאור הפנים האמיתי]. ופרשת יבום מתחילה, כי ישבו אחים יחדיו (כה, ה), ויש לרמז בזה על שני האחים הראשונים שהיו בעולם שהם קין והבל, כלומר שהם היו צריכים לעסוק ביבום. ויש לפרש זאת על פי דברי האריה"ק (ליקו"ת שפ"ט) כי בעצם היה הבל חייב מיתה בלאו הכי, עיי"ש. אלא שנתחייב קין על שהרגו, ולא הניחו למות בידו שמים. ויש לומר כי אילו היה הבל מת, והיה קין מייבם את אשתו, היה יכול לזכות לאור הפנים כנ"ל. אבל מאחר שנתקנא בהבל והרגו, איבד את אור הפנים הזה.

כי באמת זכה הבל לבחי' אור הפנים, כמו שנאמר בו 'וישע' ה' אל הבל ואל מנחתו' (בראשית ד, ד), דהיינו שהסתכל עליו הקב"ה באור הפנים, וזה גם מרומז בתיבת 'וישע' המורה על אור הפנים המונה

ש"ע נהורין (עי' ש"ד פ"ה) [הוא בגי' ב' פעמים שם 'א' ל' במילואו (אל"ף ל"מ"ד) העולה 'הפנים', כי אור הפנים הוא בחי' 'פנים בפנים', ולכן הוא ב' פעמים 'הפנים']. וזה היה עניינו של הבל, ולכן קומה שלימה של 'פעמים' 'הבל' עולה בגי' ש"ע הנ"ל. ואילו היה קין מדבק את עצמו בקדושת הבל, היה יכול גם הוא לזכות לאור הפנים ע"י היבום, שבהם זוכה המיבם לעיבור נשמת הנפטר כידוע. אבל הוא נתקנא בו, ולכן נאמר בו 'ויחר לקין מאד ויפלו פניו' (שם, ה) וכך גם אמר לו הקב"ה 'ולמה נפלו פניך' (שם, ו). ולכן גם לא יבם את אשתו באופן נכון, ולא זכה לאור הפנים של הבל. כי אילו היה מיבם את אשתו כנכון, היה יכול גם הוא לזכות לאור הפנים הנמשך ע"י היבום, ובפרט כאשר יבם את אשתו של הבל שהיה בבחי' זו כמבואר.

ה. חודש אלול בחי' רוב חסד

איתא באריה"ק כי י"ג המדות של רחמים, מכוונות כנגד י"ב חדשי השנה עם חודש העיבור. ונמצא כי חודש אלול שהוא החודש השישי, מכון כנגד מדת 'רוב חסד' שהיא המדה השישית [לפי האריה"ק].

ויש לומר בזה, כי הנה אמרו חז"ל (ר"ה ט) 'בית הלל אומרים, רוב חסד מטה כלפי חסד', עיי"ש שהוא על דרך הליכה אחת הרוב, באופן שמכריעים לצד החסד. ובית הלל דוקא הם שמפרשים כך, כי מה שהלכה כבית הלל היא לפי שהם היו הרוב, והם היו נוטים תמיד כלפי חסד. ולכן מפרשים בית הלל כך את מדה זו, שהקב"ה נוהג באופן זה של הטיה כלפי הרוב שהוא חסד, וזה הוא 'רוב חסד' היינו הרוב שהוא חסד.

ואמרו חז"ל (ברכות לא) 'תנא מרי בר בריה דרב הונא בריה דרבי ירמיה בר אבא, אל יפטר אדם מחבירו אלא מתוך דבר הלכה, שמתוך כך זוכרהו', ואיתא באוהב ישראל (ליקו"ת) בשם מדרש, כי דבר הלכה זה הוא המאמר 'יחיד ורבים הלכה כרבים', ומבאר שם דהיינו כי השם של השמירה בדרך יוצא מסופי התיבות הפסוק 'כי' מלאכיו יוצא' לך' לשמך בכל דרכיך' (תהלים צא, יא), והוא נרמז בראשי התיבות 'יחיד ורבים הלכה כרבים', ע"כ. ויש לפרש על פי הנ"ל, כי הדרכים הם בחזקת סכנה בהתגברות מדת הדין. אבל על ידי שמזכירים כי 'הלכה כרבים', שהוא בחי' 'רוב חסד מטה כלפי חסד' כנ"ל, מתעוררים הרחמים והחסדים. ובה יש לפרש מה שאמרו חז"ל (ברכות י) 'לרבי טרפון שהסתכן בדרך ע"י שנהג כבית שמאי, כי בזה שלא הלך כדעת הרבים לא היתה לו השמירה הנ"ל.

וחודש אלול שהוא בחי' רוב חסד כנ"ל, יש לו שייכות לתיקון הדרכים בבחי' זו. כידוע מדברי האריה"ק (שער רה"ק מ"ד) כי חודש אלול הוא בחי' הפסוק 'הנותן כים דרך' (שעש"ה פ"ג טו), והרי אמרו חז"ל (קידושין פב) על הפסנים העושים את דרכם כים, שהם 'רובן חסידים', דהיינו שהם מעוררים את השם של השמירה בדרך שהוא בחי' 'רוב חסד' [מרומז בפסוק של כי מלאכיו וגו', שאמר 'לשמך בכל דרכך', אשר 'בכל' עולה 'מים', ונמצא 'בכל דרך' הוא בחי' 'מים דרך']. והוא ענין ריבוי החסדים המתעוררים בחודש אלול.

ו. הרחבת גבולי ארץ ישראל בחי' ימין פשוטה

הנה על פי סדר החודשים המכוון לסדר השבטים כפי שהיו מסודרים אצל הדגלים, נמצא כי חודש אלול מכון כנגד שבט גד. והנה משה רבינו מברך אותם 'ברוך מרחיב גד' (דברים לג, ט) כי הם היו אנשים המלחמה העוסקים בהרחבת גבולות ארץ ישראל. ויש לומר כי זה מרמז על עבודת חודש אלול, כי ארץ ישראל נקראת 'ימין', כמו שמצינו בבנימין שנקרא על שם 'בן ימין' לפי שנוגד בארץ ישראל (רש"י בראשית ל"ה, ה). והרחבת הימין של ארץ ישראל, היא בחי' 'ימין פשוטה' שהיא ימיו של הקב"ה הפשוטה לקבל את השבים בתשובה (תנחומא בשלח טו).

ויש לרמז על כך, כי 'מרחיב גד' הוא בחי' 'גד' במילואו (עמ"ל ד"ח) אשר המילוי לבדו (ימ"ל ל"ח) עולה בגי' 'ימין פשוטה', ואם נוסף לזה את האות י' המקושרת לחודש אלול כדאי' בספר יצירה (פ"ה ט"ז), הרי זה עולה בגי' 'עול בתולה' שהוא המול של חודש אלול.

ואנכי וביתי נעבוד

את ה':

על ידי זכירת
מעמד הר סיני
זוכים להתעלות
עצומה בעבודת ה'

א. ונטמאתם בם: דבר איסור מחשיך את אור הנשמה

המאכלים הופכים להיות חלק ממהותו של האדם | מאכל איסור פוגם את הנפש | להיזהר מדבר איסור כמו מארס הנחש | מה בין חוקי הטבע לחוקי התורה | עד אחד העיד על כשרות המאכל ונמצא ששיקר האם הנשמה נפגמת מכך? | כל זמן שלא הוברר הדבר להיתר צריכים לפרוש ממנו בתכלית

ב. אין מנהל לה: רק אתה יכול להיות אחראי על היראת שמים שלך

עצה טובה קא מושמע לן להכיר קצת את תחום הכשרות | אנשי ההמון קובעים את הסדר היום לכלל ישראל | בעלי העסקים מלמדים את האנשים מה הם צריכים | הלהיטות אחר 'עולם הזה' מעוותת את עיני האדם לראות את האמת | כולם יודעים את החששות ואת הפקפוקים ואך מעטים הם שפורשים עצמם מחמת זה | תכריז לעצמך: "אני עובד ה' וחסידו ישערי איד ולא איש המוני ומגושם"

ג. פנים בפנים דבר ה' עמכם: רצונו ית"ש הוא שנחיה כל ימינו תחת הרושם של מתן תורה

שומה על האדם לבנות את הקשר עם השי"ת כמו ידיו | זכירת מעמד הר סיני הוא עצה לעדינות הנפש ויראת שמים | מי ששומע באוזניו את ה'אנכי ה' אלוקיך' אינו יכול להתנהג בהתנשאות וגסות הרוח | תנועה אחת של הרה"ק מבעלזא שלא סר טעמה גם אחרי עשרות בשנים | לבקש רחמים מלפניו יתברך לזכות לקבל את התורה בדרגה של 'מתן תורה' | על מה אנו מתפללים בברכת 'אהבה רבה'

..א

ונטמאתם בם: דבר איסור מחשיך את אור הנשמה

דבר איסור פוגם את הנשמה

המסילת ישראל מדבר כאן אודות הענין של מדת הנקיטת בנוגע למאכלות אסורות, אשר ישנם אנשים שמורים היתר לעצמם בכמה מיני היתרים מפוקפקים, אחר שהם מדמים ומשערים לעצמם שמאכל זה וזה כשר ומהודר, הגם שבאמת יש מקום לכמה חששות. אמנם מי שיש בו את מדת הנקיטת, אינו מחפש היתרים והוא מחמיר על עצמו גם במקום שיש ספק איסור.

והנה המסילת ישראל שירים מאריך לבאר שמאכל שיש בו איסור, פוגם בנשמה וסותם ומטמטם את הלב מלהרגיש הרגשים רוחניים; כדאיתא בגמרא (יומא ט:): "עבירה מטמטמת לבו של אדם" וברש"י שם: "אטומת וסותמת מכל חכמה" - הלב נסגר ונסתם ואינו מוצא כל הרגש בעניינים נעלים. כי מהות דבר האיסור הופכת להיות חלק ממנו - מחלבו ודמו - ועל גוף כזה לא יכולים לשרות הרגשים רוחניים ושכל אלוקי, ולכן נשאר האדם אזוק בחומרו העכור והגס והולך ושוקע בעולם הזה.

ספק איסור הוא ספק סם המוות

בדבריו שם הוא משווה את המאכלות האסורות למאכלים מקולקלים המזיקים לגוף; אם רק עולה אצל האדם ספק קל שבקלים שהכניסו לתוך המאכל איזה חומר מסוכן, לא יעלה על דעתו להגיש את המאכל לפיו - אפילו לא טעימה קלה.

שום אדם מן הישוב לא מוכן לשחק עם חייו ולקחת את הסיכון שאולי המאכל נקי מכל חשש של החומר המסוכן. כך צריך האדם לגשת לשאלה של איסור; תסתכל על זה כאילו שיש כאן לפניך שאלה של סכנת נפשות. כי דבר איסור הוא אכן סכנה אמיתית, זה ממש סם המוות לנשמה, נו, מי מוכן לסכן את החיים שלו?

ביאור ענין חמירא סכנתא מאיסורא

ונבוא לבאר כאן ענין אחד בסוגיא דידן:

מזה שום חיסרון רוחני. כי התורה עצמה, היא זו שהתירה ואמרה שמאכל זה כשר לאכילה, וממילא לא יבוא על ידי זה שום חיסרון ומניעה רוחנית.

מאידך בסכנה גשמית מהלך הדברים יהיה להיפך: חוק וטבע הבריאה הוא, שארס הנחש יש בו כדי להמית רח"ל. לכן כאשר דנים את החבית שיש עליה חשש שהנחש הטיל בה את ארסו, אין דנים אותה על פי גדרי התורה - אלא על פי גדרי הטבע! ולכן חוששים אפילו למיעוט. כי אם המציאות הגשמית היא, שיש ארס ורעל בתוך המים הללו, אין כאן כל מקום להיתרים של 'רוב' וכדומה כמו שאומרים בנוגע לדיני התורה, כי סוף סוף צריך לחשוש שמה המים הללו עלולים להמית את האדם - ולכן חמירא סכנתא מאיסורא.

עד אחד נאמן באיסורין

ונרחיב קמעה את הדברים: ישנו כלל בהלכה שאומר: "עד אחד נאמן באיסורין" (גיטין ב:). אם 'עד אחד' מעיד על כשרות הבשר - סומכים עליו והבשר מותר באכילה. גם כאן נאמר כדלעיל: אם למעשה לאחר זמן יתברר שעדותו היתה עדות שקר והבשר היה בשר טריפה או נבילה, הנה לא יזיק האיסור שבדבר לנפש האוכל ולא יטמטם את ליבו מחמת זה.

כי כיון שהוראת התורה היא שהבשר מותר באכילה, שוב אין כאן חלות של איסור על בשר זה, וכל התופעות השליליות שיש בדבר איסור, אין להן שום אחיזה ותפיסה כלל. (אולי שומה עליו לשוב בתשובה כמו על שאר העבירות שעשה באונס, אבל יתכן שאין זה נחשב לאונס כלל, כי הלא התורה ציוותה להאמין לעדות עד אחד).

ביטול ברוב

עוד דוגמה לכך: הנה ישנם בהלכה כמה כללים של 'ביטול' כמו חד בתרי או ביטול בשישים וכדומה. והיינו שאם דבר איסור

הנה איתא בגמרא (חולין י.) "ספק מים מגולין אסורין שמע מינה חמירא סכנתא מאיסורא" - כאשר יש לפנינו ספק איסור, אפשר מדינא ללכת בתר רובא ולהקל. אבל אם יש כאן לפנינו ספק אם נחש שמה מן המים אשר בחבית והטיל בו את ארסו, אין הולכים אחר הרוב, אלא אוסרים את המים מחמת ספק סכנה, כי סכנה חמורה מאיסור.

לכאורה לפי דברי המסילת ישראל שכל איסור יש בו סכנה רוחנית לאדם, יש להבין: למה יש הבדל בין ספק איסור לספק סכנה, הרי שניהם הם ענין של סכנה! ומה מקום יש להחמיר יותר בדבר שיש בו סכנה לגוף מאשר דבר שיש בו סכנה לנשמה?

והביאור בזה הוא: הקב"ה לא קבע חוק וטבע בבריאה, שמאכל של איסור יפגום את הנשמה ויטמטם את הלב. אלא כל הענין של טמטום הלב שבא על ידי אכילת מאכל איסור, הוא דבר רוחני שלא כדרך הטבע. לכן אין תופעה זו שייכת לגדרי הטבע, אלא לגדרי התורה שקבעה לאמר, שדבר איסור יזיק לנשמת האדם שיאכלו ויטמטם את ליבו.

ולכן, כל זמן שהתורה אומרת שמאכל זה אסור באכילה, הרי זה פוגם ומשחית את הנפש. אולם בו ברגע, שהתורה אומרת - מאיזו סיבה שהיא - שהדבר מותר באכילה, שוב לא יגרם

פרק י"א

וְהָיָה כִּל מִי יִשְׂאֵשׁ לוֹ מִחַ פְּקֻדָּדוֹ וַיִּחְשֹׁב אֶפְסוּרֵי הַמֶּאֱכָל
כְּמֶאֱכָלִים הָאֲרֻסִּים אוֹ כְּמֶאֱכָל שְׁנֵתְעָרֵב בוֹ אֵיזָה
דְּבַר אֲרֻסִּי, כִּי הִנֵּה אִם דְּבַר זֶה יֵאָרֵעַ, הִנֵּקֵל אֲדָם עַל
עַצְמוֹ לְאָכֵל מִמֶּנּוּ אִם יִשְׂאֵר לוֹ בוֹ אֵיזָה בֵּית מְחֻוֵּשׁ
אֶפְלוֹ תִּשְׂאֵשׁ קַטְנָה, וְדַאי יִשְׁלֵא יִקֵּל, וְאִם יִקֵּל לֹא יִהְיֶה
נִחְשָׁב אֶלָּא לְשׁוֹמְה גְמוּר, אִף אֶפְסוּר הַמֶּאֱכָל כְּבָר
כְּאֶרְנֵנוּ שֶׁהוּא אֲרָם מִמֶּשׁ לְלֵב וְנִפְשׁ

חוקי הטבע – לאפוקי באופנים שמתנהלים על פי נס – עובדים על פי כללים ברורים וקבועים מראש: ארס הנחש יש בו כדי להמית! ולכן עד שלא התברר בהדיא שאין במים שום ארס, חייבים לפרוש מן המים הללו. ומאידך, החוקים הרוחניים משתנים כסדר על פי חוקי התורה

~ כל אחד צריך לעשות עצמו 'כינוס יחיד' ולהכריז: "אני לא רוצה להיות מגושם ואיני רוצה לחיות כמו 'הפקר יונג', אני לא מוכר את הנשמה שלי עבור כל פרסומת שיש ברחוב! אני לא רוצה לעשות מה ש'כולם' עושים - וואס 'ענער' טוט און 'עדער' טוט – אני רוצה להעמיד את הגדרים והסייגים שלי ואיני רוצה לזוז מהם כמלוא נימה

נופל במאכל של היתר, ויש רוב כנגדו הרי האיסור מתבטל והמאכל מותר באכילה. (ובאמת בספה"ק בני יששכר (חודש אדר מאמר ב) איתא יותר מזה; שלא רק שהדבר מותר ואפשר באכילה, אלא אדרבה יש ענין לאכול מאכל זה, ולא להחמיר ולפרוש ממנו, ואכמה"ל). הנה גם כאן, אם אדם אכל מאכל זה, אחר שהתירו אותו על פי כללי הביטול בהלכה, לא יגרם לו כל נזק רוחני מאכילה זו.

מאידך אם חתיכה של בשר שהעלתה רקב ועובש התערבבה עם הרבה חתיכות אחרות של בשר, ואדם אחד עלה בגורלו ליטול מנה זו של הבשר המקולקל, הרי הוא צריך רחמים רבים וניסים גדולים שלא תזיק לו! זה שמצד הדין חתיכה זו בטלה ברוב - לא יעזור לו כלום! **כי הטבע עובד לפי גדרי הטבע, והתורה עובדת על פי גדרי התורה;** אם התורה אומרת שזה אסור - הרי זה מטמם את הלב והמת, ואם הוראת

התורה היא שהדבר מותר וכשר - לא יזיק הדבר לנפשו כלל.

כל זמן שהדבר האיסור נמצא תחת ספק תתייחס אליו כמו סתם המוות

ומכל זה עלה כדלהלן: חוקי הטבע - לאפוקי באופנים שמתנהלים על פי נס - עובדים על פי כללים ברורים וקבועים מראש: ארס הנחש יש בו כדי להמית! ולכן עד שלא התברר בהדיא שאין במים שום ארס, חייבים לפרוש מן המים הללו.

ומאידך, החוקים הרוחניים משתנים כסדר על פי חוקי התורה, ולכן: הגם שיש במאכל חלק של איסור - שלפני שהתורה התירתו הוא מהווה סכנה ממש כמו סכנה גשמית - אמנם בו ברגע שעל פי כללי התורה הוא בטל בחלקים של היתר, שוב אין בו שום סכנה רוחנית.

ומה שהמסילות ישירים אומר שכל איסור זה ממש סם המוות וצריכים להתייחס אליו - אחת לאחת - כמו שמתייחסים לחשש סכנה, היינו, בזמן שעל פני דבר האיסור הזה, עדיין מרחפת השאלה, האם זה מותר על פי תורה או אסור. או אז, תתרחק מזה ותפרוש ממנו, כי הוא מהווה עבורך סכנה רוחנית כמו ארס הממית. אמנם כאמור, אחרי שהתברר לך על פי כללי התורה שהדבר מותר, הנה ממילא סר ועבר ממנו כל חשש מנזק רוחני ומפגם הנשמה.

ומה שאמרו חז"ל 'חמירא סנתא מאיסורא' הוא, כי בעוד שאת הסכנה הרוחנית אפשר לברר על פי חוקי התורה, הנה את הסכנה הגשמית אי אפשר לבטל ולברר על פי הכללים הללו. ואם עדיין נשאר בתוך המים מעט מן הארס שיש בו כדי להמית, אי אפשר לבטלו על פי כללי 'ביטול ברוב'.

ב.

אין מנהל לה: רק אתה יכול להיות אחראי על היראת שמים שלך

שהתקינו לצורך העמדת הדת על תילה. אפס, אשר בזמננו נסתלקו וניטלו מעמנו אותם גדולי ישראל מדורות שעברו, והרבה פרוצות נוראות נפלו בחמוות הדת וכל האידישקייט עומדת ללא גדר גדר.

אין היום 'גדול' אחד שיכול לתת את ה'טון' של האידישקייט כולה. אין מי שיעמוד בתוקפו ובגבורתו על משמר קהילות ישראל ושכולם יהיו סרים למשמעתו. אם איזה רב מפרסם תקנה או איסור באיזה ענין, תיכף ימצאו - אלה שחפצים בכך - רב ומורה הוראה אחר שיתיר את הדבר בלי שום פקפוק. במילים אחרות: אפשר היום לעשות מה שרוצים - איש הישר בעיניו יעשה. וכלל ישראל נשאר מיותמים ללא רועה ועומד בפרץ.

בעלי האינטרסים הפכו להיות מנהיגי ישראל

ולא זו אף זו, אלא בד בבד עם הסרוגם של גדולי ישראל בדורנו, הנה אנו גם סובלים מאידך מכך שאנשי ההמון הפכו להיות מנהיגי ישראל! בעלי העסקים ואנשי המסחר מסובבים את כל כלל ישראל כחפצם וכרצונם - 'זיי פירן גאנץ כלל ישראל ביי דער נאז'.

מלפנים היה עולם המסחר מיוסד בעיקר מדברים נחוצים לחייו של כל אדם; אחד סחר

מן הראוי לרכוש קצת הבנה וידיעה בתחום הכשרות

כאשר מדברים אודות מאכלות אסורות, הנה יש מקום לעורר אודות הזהירות שלא להיכשל במאכלים שכשרותם מפוקפקת ואינם ראויים לעלות על שולחנם של יראי ה'. אי אפשר לדבר בפרטיות על 'הכשרים' - 'הכשר' כזה או אחר - זה הרי דבר שכל אחד לפי ערכו צריך לעשות לעצמו גדרים בכך. ובאמת אין זה מן המותר - למי שיש את הכוחות ואת הכישרונות והזמן הדרושים לכך - לרכוש מעט בקיאות וידיעה בענייני כשרות, לדעת באלו מוצרים יש 'שאלות' ואחר אלו פרטים צריך לבדוק ולעקוב, מה הם המאכלים שצריכים הכשר חזק ומחמיר, ובאלו מוצרים ניתן להשתמש גם אם יש להם הכשרים אחרים. צריך לדעת אלו הם ההכשרים היותר מוסמכים וחזקים - ואלו פחות. וכאשר יודעים קצת מה מתרחש בין כותלי 'עולם הכשרות', יודעים מה הם המאכלים שצריכים לעשות בהם גדרים וסייגים מחמת שהם מורכבים יותר ויש בהם שאלות לעיתים קרובות.

כוחם של הרבנים לעמוד בפרץ נחלש עד מאד

במקום לדבר אודות פרטים בענייני כשרות, נדבר קמעא אודות כלליות המצב של שמירת תורה ומצות בזמננו: הפסוק מנבא ואומר על הדור לפני ביאת המשיח שהמצב אז יהיה (דברים לב, לו): "כִּי אֶזְלַת יְדֹ אָפֶס עֲצוֹר וְעָזוּב" - לא יהיה אפילו 'אדם גדול' אחד, שיהיה רב חיליה לעמוד על המשמר ולהחזיק את הדור ביד תקיפה תחת שלטתו.

לדאבונו הגענו למצב כזה - דאס האבן מיר זיך דערלעבט' - שבדורות הקודמים היו 'גודרי גדר ועומדים בפרץ' שהקיפו אותנו והגינו עלינו עם חומות בצורות ועם גדרים וסייגים חזקים ואיתנים, כדי שלא ניפול באיסורים ומכשולות. כל תיבה שיצאה מפיהם היתה קדושה וחביבה אצל כל יהודי מקטן ועד גדול, וכולם התחשבו בתקנות

בבדים ובבגדים, ורעהו מכר נעליים ומגפיים וכדומה. נו, כדי להרוויח מומן מבגדים ומנעליים לא צריכים להערים על אף אחד, לא צריכים לפרסם בחוצות העיר את הנחיצות של נעליים, ואם הלה מוכר נעליים טובות וחזקות הנה מטבע הדברים יהיו לו קונים די והותר.

אולם בזמננו זה עולם אחר: הרבה מאד עסקים מיוסדים כל כולם על מכירת מוצרים שהם לא נצרכים ולא נחוצים לשום אדם. נו, איך עושים כאן כסף? מי זה שוטה ופתי שילך ויוציא מעותיו על כלום?! לכן אין ברירה, אלא לשכנע את הקונים ולהסביר להם שהם ממש 'מוכרחים' לקנות את המוצר הלז! אתה ממש לא יכול להיות כך - פלא גדול איך הסתדרת עד היום בלי המוצר הזה?!

בזמננו בעל העסק אינו עומד למכור לך, סתם ככה פשוט, בדיוק את מה שאתה צריך, אלא הוא מעמיד את עצמו לפניך כמו מלצר בחתונה שאחת מנגמתו ורצונו - לשרת אותך ולמלאות כל חפצך כדי שיהיו לך חיים טובים ונוחים! הוא מוכר לך את כל 'העולם הזה' בבת אחת! הנוסח הוא: "אתה רק תיכנס לחנות שלי ואני כבר אדאג שאתה תצא מכאן שמח וטוב לב". ובלשון אחר: "במקום שאתה תצא לחפש בחנות את המוצר שבאמת חסר לך, תיכנס בבקשה לכאן, ואנחנו כבר נסביר לך מה חסר לך..."

איך הופכים מותרות להכרח גמור

וכגון: ישנם חנויות שמוכרים בהם פרחים יפים ונאים. נו, איך עושים כסף מפרחים? מי ילך להוציא כסף לקנות פרחים כל שני וחמישי?! לכן בעל העסק גמר אומר בנפשו: לוודא שבכל חתונה ומאורע מכובד יהיו פרחים שיעטרו ויפארו את האולם ואת השולחנות וכדומה. שידעו בכל בית יהודי שאי אפשר להתחתן כדת משה וישראל בלי פרחים...

הוא לוקח מומחה לדבר שמפרסם: "אצלנו ניתן לרכוש את הפרחים

פרק י"א

כִּי יֵשׁ תְּאוֹת הַלֵּב הַמִּתְאַוֶּה בְּמַאֲכָלִים הַטּוֹבִים וְחֶסְרוֹן הַכֹּפִים בְּאִסּוּרֵי הַתַּעֲרֻבוֹת וְכִיּוֹצֵא בְּזָה, וּפְרִיטֵיהֶם רַבִּים כְּכֹל דִּינֵיהֶם תִּדְוְעֵים וְהַמְבַּאֲרִים בְּסִפְרֵי הַפּוֹסְקִים, וְהַמְקַל בְּהֶם בְּמִקּוֹם שְׁאֵמְרוּ לְתַחֲמִיר אֵינּוּ אֶלְא מִשְׁחִית לְנַפְשׁוֹ, וְכֵךְ אֶמְרוּ בְּסִפְרָא (ויקרא יא), "לֹא תִטְמְאוּ בְּהֶם וְנִטְמַתֶּם בָּם" - "אִם מִטְמְאִים אַתֶּם בָּם סוֹפְכֶם לְטִמְאָא בָּם", וְהִינּוּ, כִּי הַמַּאֲכָלוֹת הָאֵסוּרוֹת מִכְּנִיּוּסִים מְטַמְּאָה מִמֵּשׁ בְּלָבוֹ וּבְנַפְשׁוֹ שֶׁל אָדָם עַד שֶׁקִּדְּשֵׁתוֹ שֶׁל הַמִּקְוֶה בְּרוּךְ הוּא מְסַתְּרֵקֶת וּמְתַרְקֶת מִמֶּנּוּ

המכובדים ביותר" - "כל מי שמכבד את השמחה" שלו קונה אצלנו". הוא לא צריך יותר מאשר כמה משפחות שיתפעלו מהפרסום הזה ויקנו אצלו - כולם יידעו שהן קנו את הפרחים הנחשבים הללו - ותוך זמן קצר כולם ירכשו את הפרחים לחתונות שלהם רק אצלו! שום בעל בביתו כבר לא יוכל לומר מילה נגד זה, הרי צריכים 'שלום בית' והיא רוצה דוקא את הפרחים הללו. משפחה אחת לומדת מרעותה וכך תוך חצי שנה כבר הפך הדבר לצורך אמיתי, ומי שלא יקח פרחים מהעסק המכובד הזה כבר נחשב להיות 'הנעבעך' של העיר... נו, מי הוא זה ואיזהו שמנהיג את כלל ישראל?! כל בעלי העסק הללו הם המנהיגים!

מרב השקיעות בעולם הזה לא מזדעזעים ממצב הכשרות

פעמים רבות מתוודעים אנשים למכשולות חמורים שאירעו בתחום הכשרות, והדברים הללו התרחשו לעין כל ואין פוצה פה ומצפצף. ואנשים עומדים ותמהים: "היתכן זאת שישנם כאלו 'הכשרים' חלשים - שיש בהם חששות של דאוריית'?! היכן הם הרבנים?! למה אף אחד לא עוצר אותם?!".

הסיבה לזה פשוטה עד מאד: כל זמן שהציבור מונח ושקוע בתוך 'עולם הזה' אי אפשר לעשות כלום! כי בעלי החברה והמפעלים יודעים שאין להם הרבה מה לפחד מהרעש והפרסום אודות מה שמתחולל בתוך המפעלים

שלהם, כי מחר - מחרתיים כולם ימשיכו לאכול את המוצרים שלהם באין אומר ודברים. מעטים ימנעו את עצמם ממאכלים אלו מחמת ששמעו שיש פקוקים על מפעל זה. **כי כל זמן שאנשים שקועים בעולם הזה - הם לא שואלים שאלות מיותרות... אם יש למפעל איזה הכשר - יהיה מי שיהיה - זה כבר מניח את דעתו די והותר!**

כך גם בעלי המלונות וכדומה לא מפחדים שיצאו נגדם; הוא יודע היטב, אם היום יורידו את ההכשר מהמלון שלו מחר כבר יהיה לו הכשר חדש! הוא כבר ימצא איזה בעל מכשיר שיצליח להסתדר איתו והוא לא יאבד אף לקוח. וחוף מזה הרי אנשים צריכים 'שלום בית' ואם הרב יאמר שמקום זה מפוקפק ולא ראוי לשהות בו בחגים - תיכף כבר יעלו לרב בטענות ומענות, ויביאו הוכחות מרבנים אחרים שסוברים שאדרבה יש מצוה גדולה לחוג את היום טוב באופן כזה.

איך אפשר לדבר אודות קדושת האכילה

על הדור שלנו נאמר הפסוק (שופטים יז, ו): "בְּיָמַי הָיָה אֵין מִלֶּךָ בְּיִשְׂרָאֵל אִישׁ הַיֹּשֵׁר בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה" - כל אחד יכול לעשות ככל העולה על רוחו! ואחר כל זה אין פלא אפוא, אשר בשעה שרוצים לדבר עם בחורים בשיבה על 'קדש עצמן במותר לך' - גם מה שמותר וכשר לא מתאים לבחור בן תורה - הוא לא מבין מה רוצים ממנו

ג.

פנים בפנים דבר ה' עמכם: רצונו ית"ש הוא שנחיה כל ימינו תחת הרושם של מתן תורה

כלל! הוא רואה דבר אחד לנגד עיניו, כל המצב סביבותיו - 'די גאנצע אידישע וועלט' - שקועים עמוק בתוך תאוות האכילה, עסק האכילה תופס מקום בראש, והכל בתכלית הכשרות למהדרין מן המהדרין - ומה יעשה הנער ולא יחטא!?

תקח אחריות על עצמך

אם התקופה שלנו שרויה במצב של 'אפס עצור ועזוב', הרי זה אומר לנו דבר אחד: אנו צריכים לחיות עם דברי המשנה (אבות א, יד): "אם אין אני לי מי לי" - **אם אדם לא לוקח את עצמו לידיים ומקבל על עצמו קבלות וגדרים בעניינים של שמירת חומות הדת - אזי הוא ימצא את עצמו נופל ונכשל בכל מיני פרוצות שנוגעים לעיקרים ויסודות של היהדות.**

מי יודע עוד אלו פרוצות וקלקולים עתידים להתחדש רחמנא ליצילן עם כל יום שעובר עלינו בגלות הנוראה הזאת. כל אחד צריך לעשות עצמו 'כינוס יחיד' ולהכריז: "אני לא רוצה להיות מגושם ואיני רוצה לחיות כמו 'הפקד יונג', אני לא מוכר את הנשמה שלי עבור כל פרסומת שיש ברחוב! אני לא רוצה לעשות מה ש'כולם' עושים - וואס 'יענער' טוט און 'יעדער' טוט - אני רוצה להעמיד את הגדרים והסייגים שלי ואיני רוצה לזוז מהם כמלוא נימה. אני רוצה לאכול כמו חסידי'שער איד ולהתנהג כמו חסידי'שער איד. וכל ההלך ילך שלי וההשקפת עולם שלי יהיה מיוסד על פי כל גדרי וכללי החסידות".

נקודות:
לזכור את מעמד הר סיני בכל יום ויום - אין זה דבר שבא מאליו ולא דבר של מה בכך כלל. אפס, כי אם השי"ת תובע זאת מכל יהודי, הרי שאנו יכולים ומסוגלים לכך. גם מי שטרם זכה למדרגה זו בפועל, יכול לעבור בלבבו את השאיפה שיזכה לחיות עם מעמד גדול זה בכל יום. הרבה תפילות צריכים לשפוך לפני השי"ת, ומאד צריכים להשתוקק לזכות לשייכות עם התורה

כאשר בחור זוכה ונותנים לו מן השמים תורה במדרגה כזו שהיא יורדת אליו 'ישר' מהר סיני, יחד עם היראת שמים שמקבלים מתורה כזו, הנה בוודאי יש בו את הכוחות לעשות לעצמו גדרים וסייגים בכל דבר שבקדושה, הוא בוודאי יזכה להגיע לנקודה שאותה אנו מבקשים, הוא ילך ויתעלה מכל הבלי העולם הזה

כל פעם שחזר על המראה הזה, לא היה יכול להתאפק מלבכות - מגודל התעוררות שהרגישו שם בעת ההיא.

איך נראה 'יהודי של מתן תורה'

אנו צריכים קצת לתאר לעצמנו ולקבל קצת השגה - כל אחד לפי מדרגתו - איך היה נראה יהודי תיכף אחר מתן תורה, אחרי שמע את קול ה' מדבר מתוך האש ואומר לו אנכי ה' אלוקיך. איזו יראת שמים היתה נסוכה על פניו! איזו עדינות הנפש ובושה אחזה בו בכל כולו. אנשים שהכירו אותו זה מכבר, ראו אותו אחר מתן תורה ותמהו: "מה קרה לאדם זה?! מה עבר עליו בימים האחרונים?! הרי אי אפשר להכיר אותו כלל?! איך הוא קיבל 'פנים' כאלה?!".

התירוץ אומר הפסוק בעצמו: וּבְעֵבֹר תְּהִיָּה יְרֵאָתוֹ עַל פְּנִיכֶם! היהודי הזה כבר שמע את ה'אנכי ה' אלוקיך', הוא כבר אדם אחר לגמרי! החובות הלבבות (שער אהבת ה' פ"ז) מתאר את הצורה של אוהבי ה': "תראה אותם כשמתעסקים עמהם - כאחי הבושת. וכשמדברים עמהם - חכמים. וכששואלים אותם - יודעים. וכשחוטאים להם - ענוים. תראה צורתם - שעלה עליהם האור. ואם תעמוד על הלבבות - תראה לבבות נשברים לאלקים" - מי שיש לו אהבת ה' יש לו בושה טבעית על פניו, יש לו 'אזא ליכטיגע פנים', הוא אינו מחפש שום כבוד ואין לו ישות כלל. וכך היה נראה כל יהודי שעבר עליו מתן תורה; פניו הפיקו אור ונעימות שלא מעלמא הדין!

שאדם זוכר את מעמד הר סיני הוא יכול לקנות קנין של 'בושת פנים'; כמו שאמר חז"ל (נדרים כ:): "מי שאין לו בושת פנים בידוע שלא עמדו רגליו על הר סיני".

ומי שהזיכרון של מתן תורה עומד לנגד עיניו, יש לו יראת שמים על פניו; וכמו שמשנה רבינו אמר לכלל ישראל אחרי מתן תורה (שמות כ, יז): "אֵל תִּירָאוּ כִּי לְבַעְבוֹר נִסוֹת אֶתְכֶם בְּאֵל הָאֱלֹקִים וּבְעֵבֹר תְּהִיָּה יְרֵאָתוֹ עַל פְּנִיכֶם לְבַלְתִּי תַחֲטְאוּ" - הקב"ה דיבר אליכם אכן כדי שיראתו תהיה על פניכם. אחרי שהקב"ה דיבר איתך כבר ממש לא מתאים לך להיות מגושם, הרי אתה שמעת כמו אוזניך איך שהקב"ה אומר 'אנכי ה' אלוקיך!'

'תנועה' של הרה"ק מבעלזא זי"ע

זקני הרה"ח נטע שארף ז"ל (הוא נפטר באריכות ימים ושנים קרוב לגיל מאה) היה מסתופף בצל קורתו של הרה"ק רבי ישכר דב מבעלזא זי"ע, והוא נהג לתאר איך שהרה"ק מבעלזא היה אומר את התיבות 'וּבְעֵבֹר תְּהִיָּה יְרֵאָתוֹ עַל פְּנִיכֶם לְבַלְתִּי תַחֲטְאוּ' בעת קריאת התורה בחג השבועות. ה'בעלזר רב' היתה לו כזו 'תנועה', שקודם שהיה אומר איזה 'שטארקן שטיקל' בעת קריאת התורה, היה פוסע קצת לאחוריו ואוחז באבנטו, ואזי היה מוציא את התיבות מפיו בחרדת קודש. וזקני ז"ל היה מראה לשומעיו איך היה הבעלזער רב זי"ע פוסע לאחוריו ואוחז באבנטו ואומר את ה'בעלזר תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו' עם 'הבעלזער נוסח'. כבר עברו מאז שהיה בבעלזא כחמישים שנה, אבל

רק עם יראת שמים אמיתית אפשר להעמיד גדרים וסייגים

נדבר עתה מענין יסודי ונעלה בעבודת ה' זה תועיל גם לענין הנ"ל של גדרים וסייגים במותרות של העולם הזה. והוא כדי שבחור יעמיד לעצמו גדרים וסייגים - החל מגדרים פשוטים בענייני יהדות עד עניינים של 'קדש עצמן במותר לך' - הוא צריך להיות קצת בעל השגה בעבודת ה'. הוא צריך להיות ירא שמים אמיתי - יראת שמים שנובעת מתוכו ומפנימיותו, ולא רק מצד היראה שחינכו אותו וממה שמקובל אצל 'כולם'.

מי שאין לו יראת שמים פנימית, והוא 'יהודי' רק מחמת שכולם סביבו יהודים, יהיה לו מאד קשה לעשות גדרים וסייגים, בזמן כזה שאיש הישר בעיניו יעשה. **לא רק את הגדרים החיצוניים שומה עליו לבנות כמו ידיו, אלא גם את הקשר והיראה מהקב"ה צריך לבנות ולחזק בעשר אצבעותיו.**

זכירת מעמד הר סיני היא סגולה ליראת שמים

התורה אומרת (דברים ד, ט): "הִשְׁמְרוּ לָךְ וְשִׁמְרוּ נִפְשְׁךָ מֵאֵד פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ וּפֶן יִסְרוּ מִלְּבָבְךָ כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ וְגו' יוֹם אֲשֶׁר עָמַדְתָּ לְפָנָי ה' אֱלֹהֶיךָ בְּחָרְבֵי - מצוה גדולה מוטלת על כל יהודי לזכור בכל יום את מעמד הר סיני. כשאדם חי עם זכירת מעמד הר סיני, הנה יש לו בזה עצה וסיוע איך לגלות בנפשו את היראה שלו מהקב"ה. כי על ידי

הבושה שנובעת ממתן תורה מסירה מהאדם כל מרעין בישין

כל בחור צריך לזכור ולחיות את מעמד הר סיני! צריך לראות על הפנים שלו את מעמד הר סיני! הוא צריך לקבל משם 'איידעלע צורה' ועדינות הנפש עד שנראה כמו אדם מלא בוש. הוא צריך לנער מאיתו כל פירור של ישות וחוצפה, כל משהו של 'אני'; אני אומר, אני אוהו! הוא צריך להיפטר מהתנשאות מעל חבריו, אין 'אני' ואין 'הוא!' כי אדם ששמע אנכי ה' אלוהיך יש לו הכרה בריבונות של עולם שאינה נותנת לו להתנאות; וכמו שהגמרא אומרת (ברכות מג): "המהלך בקומה זקופה כאילו דוחק רגלי השכינה". אדם ש'האנכי' מהדהד לו בתוך אזניו אינו מסוגל לדחוק את רגלי השכינה חס ושלום, כי היראת שמים מרחפת עליו והולכת איתו באשר הוא הולך.

היראת שמים שלו נותנת לו נעימות ומתיקות לא רק בעולם הבא אלא אפילו בעולם הזה; וכמו שהמשנה אומרת (אבות ו, ד) "אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא". הוא אדם שכל כולו מלא תענוג ונעימות והוא חי בעולם מלא אור וחיות דקדושה.

מתפללים כל יום לזכות לתורה בדרגה של מתן תורה

לזכור את מעמד הר סיני בכל יום ויום - אין זה דבר שבא מאליו ולא דבר של מה בכך כלל. אפס, כי אם השי"ת תובע זאת מכל יהודי, הרי שאנו יכולים ומסוגלים לכך. גם מי שטרם זכה למדרגה זו בפועל, יכול לעורר בלבבו את השאיפה שיזכה לחיות עם מעמד גדול זה בכל יום. הרבה תפילות צריכים לטפוח לפני השי"ת, ומאד צריכים להשתוקק לזכות לשייכות עם התורה - באופן של 'מתן תורה'. אשר התורה מתגלית אצלו בדרגה אחרת לגמרי ויש לה השפעה עצומה ומופלגת עליו.

ואכן על זה אנו מתפללים בכל יום 'באהבה רבה' אשר אנו משתפכים בה בכמה וכמה לשונות - אשר כמעט אין ברכה שיש שם כל כך הרבה לשונות של בקשה על דבר אחד - 'ותן קבלנו בינה לבין וקהשכיל לשמע ללמד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה'. אגא ה' אבינו אב הרחמן חמול עלינו כדי שנוכל לשמוע ללמוד וללמד לשמור ולעשות את כל התורה - ושכל זה יהיה מתוך אהבה! וכל זה עדיין אינו די עבורנו, כי אדם יכול להיות תלמיד חכם גדול ולקיים את כל התורה, אבל אינו רואה את האור שיש בתורה - 'ער זעט נישט קיין שום ליכטיגקייט אין די תורה' - ולכן אנו מוסיפים לבקש עוד בקשה 'והאר עינינו בתורתך' - אני כבר למדתי הרבה סוגיות בש"ס, אני אפילו יכול לפלפל ולומר הרבה לומדות, אבל אני עדיין לא מבין מה רוצים ממני בזה... עדיין לא עמדתי על המשמעות של 'תורתך' - התורה שלך! אני מבקש ממך, הושיעני, שאזכה להרגיש את האור ואת התענוג האלוהי שיש בתורה. אבל שוב כל זה עדיין לא יספיק עבורי - 'עס איז נאכאלץ נישט ענגונג' - אכן יש לי כבר תורה, מצוות ואהבה, יש לי כבר אפילו את האור האלוהי שיש בתורה, אבל עדיין אין לי את 'אותך עצמך' - 'דיר אליינס!' לכן אני מחלה את פניך ומבקש: 'וְיַחַד קָבַנּוּ לְאַהֲבָה וְלִירְאָה אֶת שְׁמֶךָ' - שלא תהיה בליבנו שום אהבה ויראה מבלעדי אהבתנו ויראתנו אליך; ומהיכן כל זה נובע?! מה'למען תהיה יראתו על פניכם' - ממתן תורה! לכן אנו מסיימים ברכה זו בזכירת המעמד הנבחר: 'וּבְנֵנו בְּחֵרָת מְקַל עִם וְלָשׁוֹן וְלִבְנֵנו מְלַכְנֵנו לְשִׁמְךָ הַגְּדוֹל!'

כאשר בחור זוכה ונותנים לו מן השמים תורה במדרגה כזו שהיא יורדת אליו 'שר' מהר סיני, יחד עם היראת שמים שנקבלים מתורה כזו, הנה בוודאי יש בו את הכוחות לעשות לעצמו גדרים וסייגים בכל דבר שבקדושה, הוא ילך בוודאי יזכה להגיע לנקודה שאותה אנו מבקשים, הוא ילך ויתעלה מכל הבלי העולם הזה ויעשה נחת גדולה להשי"ת.

נפתלי חיים, וסיפר כי אחר שיצא רבי נפתלי חיים מסאדיגורא לא הפסיק להתפעל מן הרוח הקודש הגלויה שראה שם אצל רבי אברהם יעקב, ודיבר בהערצה עצומה על קדושתו הגדולה.

סיפר הרה"ח ר' יוסף [יאשע] ליפשיץ ז"ל, כי הרה"ק בעל 'יטב לב' ז"ע [חותנו של הרה"ק מראזוואדוב] נפטר ביום ו' אלול, ובאותו שבוע ביי"א אלול נפטר הרה"ק מסאדיגורא. והתבטא אז הרה"ק מראזוואדוב בכאב גדול: 'וידעו א' וועלט איינגעפאלן' (שוב התמוטט עולם ומלואו).

הרה"ק מראזוואדוב ז"ע אמר פעם אחר פטירת הרה"ק מסאדיגורא [כנראה בעת שראה חסידים נוסעים לפקוד את ציונו הק', וקרא עליו את הפסוק 'חזה ציון קרית מועדינו' (ישעיה לג, ס), ואמר בעגמת נפש כי הנה בשנים עברו היו נוסעים אל הרבי לסאדיגורא על שבתות וימים טובים, ועכשיו נוסעים אליו כדי לפקוד את ציונו הק', ונהפכה 'קרית מועדינו' להיות 'ציון'.

העולם מספרים כי אחר פטירת הרה"ק בעל בית אהרן מקארלין ז"ע, אמר אז חתנו הרה"ק רבי אברהם יעקב: 'דער יחיד חי העולמים' וועט אייביג בלייבן דער זעלבער, אבער ווי אזוי דער שווער האט געזאגט 'יחיד חי העולמים' וועט מען שוין נישט הערן ביז משיח וועט קומען' (היחיד חי העולמים' יסאר תמיד אותו אחד, אבל איך שחותני אמר 'יחיד חי העולמים' כבר לא ישמעו עד ביאת המשיח).

כאשר כ"ק מרן רבינו התגורר בארץ ישראל בשנת תרצ"ו, נסע פעם לקבר רחל, היה שם גם הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין ז"ע, וכאשר חזרו משם, הכניסוהו מקורביו לרכב שבו נסע הרה"ק מהוסיאטין. בדרך אמר לו כ"ק רבינו: 'דער ראזוואדובער זיידע, האט זיך גארנישט אריין געמישט אין די מחלוקת' (זקני הרה"ק מראזוואדוב לא התערב כלל במחלוקת - שבין הרה"ק מצאנו ובני הרה"ק מרוזין), ואכן כך היה הגם שהיה הרה"ק מראזוואדוב חסיד נלהב של הרה"ק מצאנו, אלא שמחמת הזהירות המופלגת שנהגו רבותינו הק' בכבודם של צאצאי הרה"ק מרוזין, לא התערב כלל במחלוקת. וגם כ"ק רבינו היה חרד מאד לכבד כל נין ונכד של הרה"ק מרוזין.

באותה הזדמנות התבטא הרה"ק מהוסיאטין ואמר לכ"ק רבינו: 'רבי חיים צאנזער האט אונז נישט קיין קליינע טובה געטוהן. ביז די מחלוקת האבן אונז נישט מאריך ימים געוועהן, פון די מחלוקת האט מען אנגעהויבן מאריך ימים זיין' (רבי חיים מצאנו עשה לנו טובה לא קטנה, עד המחלוקת לא היינו מאריכים ימים - הרה"ק מרוזין ולמעלה בקודש עד הרה"ק רבי אברהם המלאך ז"ע - ומאז המחלוקת התחלנו להאריך ימים - דהיינו הרה"ק רבי אברהם יעקב ואחיו הק'). [ניש להדגיש, כי בודאי היו להרה"ק מצאנו טעמים אשר עבורם פתח במחלוקת זו, ואכמ"ל. אבל בודאי התכוון גם לטעמים פנימיים יותר, וגם לפעול אריכות ימים לצדיקי בית רויזן].

אחר פטירת הרה"ק מרוזין ז"ע [בג' מרחשון תרי"א], התמנה בנו בכורו הרה"ק רבי שלום יוסף ז"ע למלא את מקומו במקום שבתו בעיר 'סאדיגורא'. אבל עוד באותה השנה [י"א אלול תרי"א] נתבקש גם הוא לישיבה של מעלה, ואז נתמנה אחריו אחיו הרה"ק רבי אברהם יעקב ז"ע למלא את מקום אביהם הק' בסאדיגורא.

והנה על אף שהיה רבי אברהם יעקב מסתיר את גדלותו כדרך צדיקי בית רויזן, העידו גדולי דורו ואמרו אחריו מקודש מקודש, והיה נערץ ונקדש כפי רכבות אלפי ישראל, ונודע בשערים בגודל קדושתו ומדרגותיו הנשגבים.

הרה"ק ר' נפתלי חיים ז"ע בנו של הרה"ק בעל 'אמרי נועם' מדויקוב ז"ע, היה צדיק נסתר ונהג בדרך מופלאה ומשונה כידוע. הוא ברח מכל ענין האדמו"רות ולא רצה בשום אופן להנהיג עדה. ואחר כמה שנים אף נסע לבדו לארץ ישראל, והשאיר אחריו את כל משפחתו בגאליציע. אמנם גם לפני שעלה לארץ ישראל היתה לו תקופה של כמה שנים, שבהם ערך 'גלות' ונדד ממקום למקום.

וסיפר כ"ק רבינו ז"ע, אשר פעם אחת החליט רבי נפתלי חיים להסתופף בצל צדיקי דורו, ועשה זאת על פי דרכו בקודש, כאשר הסתיר את עצמו שלא ידעו מי הוא ומהיכן הוא בא. וכך נסע גם אל הרה"ק מסאדיגורא, אפילו שהיה זה אחר המחלוקת הגדולה שנתעוררה בין צאנו וסאדיגורא, והוא היה נכדו של הרה"ק מצאנו ז"ע [שהרי היה חתנו של הרה"ק ר' משה'לע אונגאר ז"ע חתן הרה"ק מצאנו], בכל זאת רצה רבי נפתלי חיים לנסוע להכיר את הרה"ק רבי אברהם יעקב.

וכשהגיע רבי נפתלי חיים לסאדיגורא הכין לעצמו קוויטל, אמנם כיון שלא רצה להזכיר את שמו במפורש כי רצה להסתיר את זהותו, לכן כתב בראש הקוויטל 'פה זינקוב' במקום לכתוב 'דויקוב', ואת שמו הק' כתב 'נח בן דאברא' לרמוז על נפתלי חיים בן 'דבורה', וכך נכנס לפני הרה"ק מסאדיגורא והגיש לו את הקוויטל.

ויהי כאשר לקח הרה"ק רבי אברהם יעקב את הקוויטל שאל אותו: 'וואו וואוינט א איד?' (היכן מתגורר יהודי?), ענה רבי נפתלי חיים ואמר: 'דער רבי זעהט דאך' (הרבי הרי רואה), שהרי כתב זאת בקוויטל. המשיך רבי אברהם יעקב ושאל אותו: 'ווי אזוי הייסט מען' (איך אתה נקרא?), ענה רבי נפתלי חיים שוב: 'דער רבי זעהט דאך'. חזר רבי אברהם יעקב ושאל: 'ווי אזוי הייסט די מאמע?' (איך נקראת האמא?) והניח את הקוויטל בצד. הבין רבי נפתלי חיים את הרמז, כי הרגיש בו הרה"ק מסאדיגורא, ותיכף ומיד נחפו לצאת משם.

ומפי הגה"צ ר' פישל אייזנבאך ז"ל ראש ישיבת שערי השמים, שמעתי את אשר סיפר לו חותנו הגה"צ ר' אשר זעליג מרגליות זצ"ל אשר חסיד ומקורב גדול אצל הרה"ק ר' אברהם שמחה מבארנוב ז"ע, והוא היה מקורב גדול אצל רבי